

UPRAVLJANJE PROJEKTNIM CIKLUSOM (PCM) – PRIMER PROJEKTA POSTROJENJE ZA TRETMAN OTPADNIH VODA

Danka Milojković¹, Nebojša Stojković²

Rezime: Korišćenje zajedničkih alata i standarda za projektovanje i upravljanje građevinskim projektima. Sličnost strukture PCM modela sa modelom nabavke u privatnom i javnom sektoru sa ekonomskog aspekta. Analiza principa PCM modela sa makro i mikro nivoa. Primenljivost PCM na projekte javnog i privatnog sektora. Prikaz liste potrebne dokumentacije za PCM proces za EHCIP projekat - Program kapitalnog ulaganja u zaštitu životne sredine; projekat zaštite životne sredine u Turskoj finansiran iz EU granta. Integralni pristup PCM i LFA/LFM.

Ključne reči: projekat, investicija, otpadne vode, EU grant, PCM, LFA/LFM

Abstract: Using of the common tools and standards for designing and managing of construction projects. From economical side, structure of the PCM model is similar to the purchasing model of private or public sector. Analysis of macro and micro level of the PCM model principles. Applying of the PCM on projects of public and private sector. Showing the list of necessary documentation for the PCM process for EHCIP project - Environmental Heavy Cost Investment Program; the EU grant financed environmental project in Turkey. Integral approach of PCM and LFA/LFM.

Key words: project, investment, wastewater, EU grant, PCM, LFA/LFM

¹ mr, LEDIB program, Nišavski okrug, Srbija

² prof. dr, Ekonomski fakultet u Nišu

1 UVOD

Razvoj projekta je kontinuirani proces od rane projektne ideje i programiranja do fizičkog završetka i predaje klijentu. To je kompleksan, inovativan i vremenski zahtevan proces, najkorisniji za sve strane koje učestvuju u njemu.

Kada govorimo o projektima u okviru profesije kao što je građevinski sektor, veoma je važno da se međusobno komunicira istim jezikom, tj. da se koriste zajednički alati i standardi za osmišljavanje projekata i njihovo upravljanje, naročito u projektima finansiranim od strane EU, gde je upotreba jedinstvenih standarda obavezna u svim komunikacijama.

Što je transparentniji projektni proces koji se odvija među zainteresovanim stranama, veće su šanse za kreiranje i finansiranje uspešnog projekta i projekta koji će biti referentan model za sve uključene strane.

2 STRUKTURA PCM

Projektni proces može biti definisan projektnim ciklusom (PCM) sledeći osnovnu struktuiranu logiku i disciplinu tradicionalnog projektnog upravljanja, gde "lanac logike" ne može biti prekinut.

Osnovna struktura PCM modela u ekonomskom smislu ima sličnosti sa modelom nabavke u privatnom ili javnom sektoru.

Određivanje aktivnosti koje treba preduzeti za uspešno sprovođenje projekta postaje jednostavnije ukoliko je proces podeljen u specifične faze. Stoga se planiranje i sprovođenje projekta posmatraju kao uzastopne faze.

3 PRIMENA PCM NA MAKRO I MIKRO NIVOU

PCM disciplina može biti primenjena na projekte na makro i mikro nivou. Principi PCM-a su isti za oba nivoa.

Na makro nivou ili državnom nivou projektni plan koji sledi PCM može trajati duži niz godina usled tekuće političke situacije, državne strategije, dugoročnog planiranja, prioritizacije projekata, npr. veliki infrastrukturni projekti.

Sa velikim brojem zainteresovanih strana, uključenih insitucija i partnera, u potrazi za konsenzusom u različitim fazama, vremenski okvir može biti i 5 -10 godina.

Ipak, krećući se ka operativnom mikro nivou projekta, uobičajeno je da se jedan investicioni projektni plan realizuje u periodu od 3 - 5 godina, u zavisnosti od upravljanja, posvećenosti, veličine projekta i tehničke i finansijske složenosti projekta.

S obzirom da je PCM primenljiv na projekte javnog i privatnog sektora, glavna razlika je u efikasnosti korišćenja ovog modela. Kod projekata privatnog sektora, sa ograničenijim brojem zainteresovanih strana i insitucija od kojih se traži konsenzus i posvećenost, vreme je novac kao takav, projekti privatnog sektora su pretežno efikasnije razvijeni / sprovedeni sa direktnom odgovornošću za uključene osobe.

4 MIKRO NIVO – POSTROJENJE ZA TRETMAN ODPADNIH VODA (WWTP) SPROVEDEN U TOKATU VLASNIŠTVO GRADA U TURSKOJ 2004.-2007.

Sledeći primer³ se odnosi na WWTP u Tokatu, Turska na infrastrukturnom projektu, pod EHCIP sa investicionim budžetom od:

Usluge: EUR 3 miliona od IFI-a / lokalno ko-finansiranje od 100/0%.

Radovi: EUR 18 miliona od IFI-a / lokalno ko-finansiranje od 75/25%.

Mikro nivo

Primer

Potrebna dokumenta za PCM proces za EHCIP projekat – Program kapitalnog investiranja u zaštitu životne sredine; Projekat zaštite životne sredine u Turskoj finansiran iz EU granta:

- I. **Programiranje & sveobuhvatni državni dokument / strateški dokument**
Prioriteti, šira lista, uža lista

³ IFI je u ovom slučaju bio 75% grant od strane EU sa 25% lokalnog ko-finansiranja od strane Opštine Tokat (Radovi). Termini "Usluge", "Radovi" i "Nabavka" se koriste u PRAG-u.

Projektne predlozi
Projektne zadatke (TOR) & Strateška procena
životne sredine (SEA)

- II. **Identifikacija & razvoj investicionih paketa,**
projekti modela životne sredine
TOR & sagledavanje činjenica u Opštinama
TOR & pred-studija izvodljivosti
TOR & procena uticaja na životnu sredinu (EIA)
Izveštaj iz početne faze
Izveštaj definisanja kriterijuma (WWTP, tehnički)
Izrada nacrt
Izrada nacrt finansijskog predloga
Priprema sažetka projekta

- III. **Procena projektnog sažetka**
Finalna studija izvodljivosti
Finansijski predlog

- IV. **Finansiranje & Finansijski sporazum**
Ko-finansiranje
Odluka o finansiranju
Finansijski Sporazum

- V. **Sprovođenje & izrada tenderske dokumentacije / završetak**
PRAG/FIDIC
Raspisivanje tendera, ugovaranje, izgradnja
Nadgledanje, praćenje
Tehnička pomoć (TA) & Trening programi

- VI. **Evaluacija & Revizija**
TOR & izveštaji o oceni (evaluaciji)
Održivost & Procena uticaja
Iskustva za buduće programe

Primer mikro nivoa ilustruje sve preduzete potrebne korake i neophodno donošenje odluka i sprovođenje faze po faze za sve strane koje učestvuju.

Najčešće je potrebno profesionalno konsultovanje za Usluge tehničke pomoći (TA) da bi se podržali / nadgledali / pratili lokalni partneri u većini faza PCM-a i da bi se istovremeno vršila izgradnja kapaciteta institucija.

Projekat bi trebalo uvek da održava fleksibilnost i dinamiku potrebne u praktičnom procesu razvoja projekta na mikro nivou – na kraju dva koraka napred, jedan korak nazad doprinoseći da se projekat pokrene i sprovodi.

5 PREPORUKE ZA UPOTREBU PCM

Zvanični priručnici Evropske Komisije za PCM su ažurirani tokom vremena od strane TA / konsultanata i planera, obrazlažući detalje PCM-a i Pristupa logičkog okvira (LFA) i njihovu opštu primenu.

Svaki EU projekat, koji je razvijen i sproveden za zemlje koje su u procesu pristupanja EU ali i drugde, prikupljao je i dodavao ovom iskustvu koje je sticano više od 20 godina.

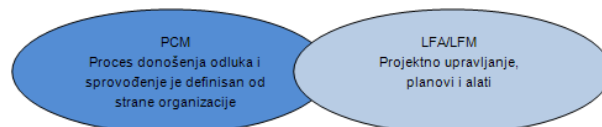
Kod upotrebe PCM-a preporučuje se sledeće:

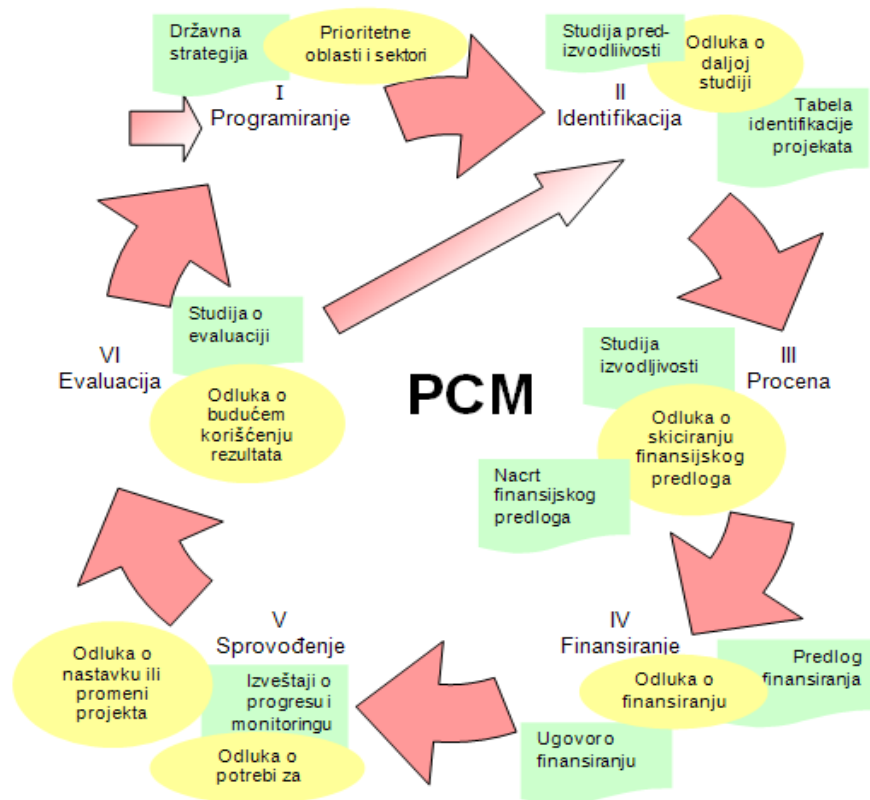
1. Ne započinjati naredni korak dok se ne završi onaj prethodni
2. Oni koji su odgovorni za donošenje odluka, moraju definisati kriterijume i metode donošenja odluka za svaki od koraka
3. Glavne zainteresovane strane (stejkholderi) moraju biti konsultovani na prvom koraku i mora se obezbediti njihovo kontinuirano učešće u procesima donošenja odluka
4. Mora se obezbediti dosledan i analitički pristup pri projektnom kreiranju i upravljanju
5. Cilj projekta mora biti definisan na jasan način i prepoznat kao tačka fokusa, a neophodni mehanizmi se moraju ustanoviti kako bi pružili održivost koristi dobijenih iz projekta
6. Integrisani pristup i standardizacija dokumenata mora biti obezbeđena korišćenjem Pristupa logičkog okvira.

Kombinovanje PCM-a i LFA/ Matrice logičkog okvira (LFM) predstavlja doprinos uspešnoj realizaciji projekta.

PCM definiše različite faze u životu projekta sa dobro definisanim upravljačkim aktivnostima i procedurama za donošenje odluka.

LFA/LFM - Metodologija za planiranje, upravljanje i evaluaciju programa / projekta, koristeći alate za poboljšanje aktivnog učešća i transparentnosti kako bi se unapredila orijentacija prema ciljevima

Projektni ciklus – tok glavnih dokumenta i odluka**LITERATURA**

- [1] Central Finance and Contracts Unit, Ref.: Contract TR/0203.03/001, Ministry of Environment and Forest, Technical Assistance for Environmental Heavy-Cost Investment Planning, Turkey, Tokat Wastewater, Treatment Plant Project Inception Report, October 2004
- [2] EUROPEAN COMMISSION Europe Aid Cooperation Office General Affairs, Evaluation Project Cycle Management Handbook, PARTICIP GmbH Germany & FTP International Ltd. Finland & Prospect C&S Belgium & South Research Belgium, Version 2.0, March 2002
- [3] EU-IPA Environmental Heavy Cost Investment Program EHCIP, Turkey (2006)
- [4] http://ec.europa.eu/europeaid/multimedia/publications/publications/manuals-tools/t101_en.htm